

Тема 1. Перелік типових ситуацій (відносин), які зумовлюють наявність приватного інтересу як обов'язкової складової конфлікту інтересів

Питання, яке ми чуємо на кожному тренінгу, що проводимо по Україні: перелік приватних інтересів, які можуть зумовлювати виникнення конфлікту інтересів.

По-перше, хотілося б звернути увагу, що визначення терміну «приватний інтерес», яке міститься в Законі України «Про запобігання корупції», окреслює лише найтипівіші форми стосунків, які можуть зумовлювати наявність майнового чи немайнового інтересу.

У зв'язку з цим при визначенні наявності як приватного інтересу, так і конфлікту інтересів в цілому в особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, слід виходити із конкретних обставин у кожному окремому випадку, під час прийняття того чи іншого рішення (вчинення дії).

Разом з тим, за понад дворічну правозастосовну практику Національне агентство проаналізувало ситуації та відносини, які можуть зумовлювати наявність приватного інтересу у різних сферах діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та готове поділитися з вами, шановні слухачі, орієнтовним переліком (не вичерпним) типових ситуацій (відносин), які зумовлюють наявність приватного інтересу.

Почнемо з найтипівішої ситуації – сімейні та родинні стосунки. У цьому випадку потрібно брати до уваги не лише перелік осіб, які містяться у визначенні понять «близькі особи» та «члени сім'ї», оскільки, наприклад, відносини з такими особами, як двоюрідні сестри, брати, тітки, дядьки, враховуючи достатньо близький ступінь споріднення та свояцтва, свідчать про наявність приватного інтересу.

Також значна кількість повідомлень надходить до Національного агентства з питань запобігання корупції про прийняття рішень (вчинення дій) особами щодо самих себе, що свідчить про беззаперечний приватний інтерес у таких осіб. Такі рішення, у переважній більшості, стосуються оплати праці, виділення земельних ділянок, оренди власного авто для службових потреб, направлення депутатських звернень у власних інтересах.

Окрім цього, варто пам'ятати положення частини четвертої статті 23 Закону України «Про запобігання корупції», відповідно до яких рішення, прийняте особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняної до неї особи, на користь особи, від якої вона чи близькі їй особи отримали подарунок, вважаються такими, що прийняті в умовах конфлікту інтересів. У такому випадку отримання особою (її близькою особою) подарунку та подальша необхідність прийняття нею стосовно дарувальника рішень (вчинення дій) зумовлюватиме для обдарованого наявність приватного інтересу, як бажання віддячити за отриманий подарунок.

Хотілося б зазначити, що сумісництво також може зумовлювати наявність приватного інтересу, як от у випадку, коли депутат місцевої ради, який одночасно є керівником комунального підприємства, бере участь у прийнятті рішення, які стосуються його особисто (оплати його праці,

звітування перед радою про свою роботу як керівника комунального підприємства тощо).

Також приватний інтерес буде наявним у випадку участі депутата місцевої ради у прийнятті рішення стосовно приватного підприємства, установи, організації, де він є засновником, керівником.

Ситуація, коли керівник комунального підприємства одночасно є засновником приватного підприємства або господарського товариства, якщо такі підприємства мають однакову сферу діяльності, свідчить про наявний у нього приватний інтерес, оскільки вказані юридичні особи (як комунальне підприємство, так і приватне), з одного боку, можуть бути конкурентами на ринку, наприклад, постачання однорідних товарів, надання послуг під час пошуку ринків збуту, а з іншого – ймовірними контрагентами за відповідними господарськими договорами.

Однак, у цьому випадку треба обов'язково звертати увагу на зміст відповідного рішення, оскільки прийняття рішень депутатом, який одночасно є керівником комунального підприємства безпосередньо стосовно такого підприємства, як юридичної особи, а не стосовно себе, не створює конфлікту інтересів, оскільки депутат приймає рішення не в своїх особистих інтересах, а в інтересах комунального підприємства, яке створене на основі власності територіальної громади. Наприклад, рішення про списання основних засобів комунального підприємства, рішення про затвердження програми розвитку відповідного підприємства за відсутності в такому рішення будь-яких положень, що можуть свідчити про особистий майновий інтерес.

Ще одним видом стосунків, які можуть зумовлювати приватний інтерес, є службові стосунки. У такому випадку приватний інтерес полягає у зацікавленості в ухваленні або неухваленні певних рішень, результатах службових розслідувань, дисциплінарних провадженнях, за наслідком яких особа може понести юридичну відповідальність.

Так, наприклад, розпочато службове розслідування у сфері, що координується та контролюється заступником відповідного органу, який має внести певні пропозиції керівнику цього органу. Оскільки за результатами службового розслідування заступник керівника органу, у разі встановлення порушень, може бути притягнутий до відповідальності, тому він зацікавлений у результатах такого службового розслідування, які становлять його приватний інтерес.

Також звертаємо увагу, що зумовлювати приватний інтерес можуть відносини прямого підпорядкування для підпорядкованої особи у випадку, коли така особа приймає певні рішення стосовно свого керівника, який має повноваження, приміром, щодо заохочення або притягнення до дисциплінарної відповідальності, ініціювання таких питань. Так, наприклад, підпорядкована особа бере участь в роботі відповідної комісії і приймає рішення, які стосуються її керівника (на користь – у разі прихильного ставлення; рішення, які нестимуть негативні наслідки, – у разі неприязного ставлення до свого керівника).

Якщо керівник винаймає житло у свого підлеглого за ціною, меншою від ціни, яка пропонувалася іншими орендодавцями, це свідчить про наявний у такого керівника приватний інтерес під час прийняття відповідних рішень

стосовно підлеглої особи, оскільки такий керівник зацікавлений в подальшому продовженні оренди житла за такою ціною, а тому може приймати необ'єктивні або упереджені рішення, які будуть задовольняти підлеглого.

Приватний інтерес, як вказано в самому визначенні цього поняття, також може зумовлюватися членством в політичних партіях, громадських організаціях. Але тут варто обов'язково пам'ятати, що саме членство в політичній партії або громадській організації без прив'язки до дружніх, особистих стосунків між особами не свідчить про приватний інтерес. Наприклад, якщо політична партія налічує понад 1000 членів, які навіть незнайомі між собою, то про який приватний інтерес, зумовлений одним лише членством, може йти мова.